

PLACAAATEN,
ORDONNANTIEN,
RESOLUTIEN,
EN
EDICTIEN;
HET EERSTE BOEK,

Vervattende de fundamenteele Wetten der Regeeringe van de Vereenigde Nederlandsche Provinciën in het generaal, mitsgaders van Holland en Zeeland in het particulier.

E E R S T E T I T U L.

Algemeene Landwetten, het Land Standbestier betreffende.

1.

Unie en Verbond tusfchen de Ridderfchap, Edelen en Steden van Holland, waar by aan Willem den I. Prince van Orangien gedefereert werd de Hooge Overheid van dezelve Landen, zo lange die in der Oorloge of Wapenen zyn. Den 11. July 1575.

Nademaal d'Almogende God, door zyne zonderlinge gratie en genade, den Lande van Holland en Zeeland, jegens den Hertog van Alva, en de heerfchappy der Spanjaarden, met haren aanhank, van de quaatwillige en bloeddorstige vyanden der zelve Landen wonderbaarlyk tot nog toe heeft behoed, daar toe met zyn Goddelyke woord verlicht, en alzulk den ingefetenenen van dien van de slavernye, foo in den lichame als in der confcientie heeft verlost uit de handen van haare voorz: vyanden, jegens wiens aanloop, groot geweld en heirkraft aan alle oorden aangewend, de mogendheid en goedertiertheid Gods tot meermalen sonderlinge voorfpoed en victorie heeft verleent, door middel, vlyt en forgvuldigheid van den doorlugtigen en hooggeboren Vorst

VIII. DEEL.

en heer Wilhelm Prince van Orangien, Grave van Naffau, &c. met een verweckinge des gemoeds van den volken en ingefetenenen voorz:, in der voegen, dat den vyand in fynen kragt en macht feer gefwakt of gekrenkt zynde tot zyn quaad voornemen niet heeft konnen geraken: welke Gods werk: want niet alleenlyk te verwonderen, maar als een grote weldaad en genade by een yegelyk staat aan te nemen, en in 't generaal met alle polityke ordeninge te bevestigen, om voortaan alle faken gefteid, en gehouden te werden in goede geregtheit, discipline en onder een better beleid, dan tot nog toe mits de menigvuldigheid der lasten, en affairen van de Oorloge, en aanpersfingen der vyanden wel heeft mogen gefchieden, of in 't werk gebragt werden, fulx dat hier door de faken der Landen, en van allen den ingefetenenen in meerder ver-

A

fe-

fekertheid en gerustigheid gesteld zynde, den vyanden veel hoops en middels afgesneden zal worden van eenig voordeel op den selven Lande te krygen: daar toe hy ook onder dexsel van vrede-handel eenige voorleede maanden, sonderlinge en met alle listigheid schynt gearbeid te hebben; immers want egene Republyken, en nog eenige gemeine staat van de Landen of Steden sonder ordentlyke policie mogen blyven staan, maar door confusie by hen selven moeten vergaan en vervallen; mits 't welk met goede redenen al zulke ordre, wetten en policien behoren geabordeert te worden, behouden en geadministreert met behoorlyke reputatie, eere en autoriteit des Overheids, de selfde administratie hebbende, en met gerustigheid, cendracht en welvaren der particuliere Ledematen en Onderstaten, elks in zyn regard, daar toe God Almagtig als een beminder van alle goede Policien, zynen zegen en vorderlyke hand altyds is reikende, tot vermeerderinge zynes naams en glorie.

Dezen aangemerkt en bevindende de Rid. derschap, Edelen en Steden van Holland, representerende den Staten van de zelve Landen, na onderlinge communicatie en rypen be-raade op de forme van Regeringe en administratie van de gemeene zaake derzelve Landen, dat alle republyken en gemeenschap best worden onderhouden, gesterkt en bevestigd by eenigheid, dewelke niet wel en kan zyn by veele, in wille en gemoed veeltyds differerende, en mitsdien ook noodig te zyn, dat de voorsz. regeringen gesteld werden, en bevolen zy aan één hoofd en Overigheid, hebben daarom de voorsz. Staaten, door de ingebooren goede affectie, liefde en yver, die zyne Princelyke Excellentie eene voornaamste personagie dezer Landen, en een principaale en de eerste van de Staaten derzelve Landen, verzogt en gebeden, en voor zoo veel in hunluiden is, als Hoofd en hoogste Overigheid verkoren, en gesteld tot de regeringe der voorsz. Landen en Steden van Holland, mitsgaders allen den onderwind en beledinge van de gemeene zaake derzelve Landen: al de selfde onderwerpente de goede wille en gebied van zynder Excellentie, den welken zyluiden geconfereert hebben, en mits dezen confireren allen volkomen magt en autoriteit, daartoe eenigzints nodig zynde, in der forme en maniere hier na volgende.

Te weten dat zyn Excellentie, zoo lange de Landen in den oorlogc of wapenen zyn, zal hebben volkomen autoriteit en magt als Souverain en Overhoofd te gebieden en te verbieden, alles wes tot conservatie en bescherminge der Landen dienlyk en doenlyk zal mogen zyn.

Al zulx zal zyne Excellentie op alle krygszaaken te water en te lande disponeeren naar zyn goeddunken, of met Advys van de geenen, die zyn Excellentie gelieven zal t'allen tyde daar toe te gebruiken.

In de zelve krygszaaken stellende en gebruikende al zulke Oversten, Capiteinen, Luitenanten, Officiers en Soldaaten, als zyn Excellentie goeddunken zal, onthoudende den zel-

ven en allen anderen Commisfarisfen tot beledinge der krygszaaken, en 't gunt daar aan kleeft, eenigzints noodig zynde behoorlyk tractement en befoldinge na Zyne Excell. goeddunken, met al zulke goede en generale krygs-orderinge en discipline, als tot foulagement der ingezetenen, en ten minsten quietse van den Lande in alder gelykheid en eenparigheid zal kunnen geschieden.

't Voorz. krygsvolk verdeelende, en logeerende alom binnen den Steeden en Vlekken, en ten platten lande daar des noods zy, en by zyn Excellentie goedgevonden zal werden: zonder eenig advis of bewilliging van de Staaten, Magistraaten van de Steden, of van iemand anders daar toe te verwagten, in der voegen dat alle Steden en Vlekken altyds het krygsvolk of garnizoenen henluiden toegezonden, elx in zyn regard ter ordonnantie van zyn Excellentie by provisie zullen ontfangen, voor en aleeer zy luiden zullen doen eenige remonstrantie of verzoek ter contrarie, en tot haar ontfangtinge.

Zyn Excellentie zal doen nakomen alle zyne bevelen, ordonnantien, wetten, discipline en articulen des krygshandels, met straffinge van de overtreeders van dien, daar toe de Staaten en Steden met hare Schutteryen en gemeenten, des gebeden zynde, hand zullen houden.

Tot uitregtinge des voorsz. krygs en krygszaaken zoo te water en te lande, zal zyn Excellentie hebben de geheele en vrye administratie van de contributien, en penningen by de Staaten daar toe gedestincerd en bewilligt, of als nog te destineren en te bewilligen. Alle het welk zyn Excell. zal doen ontfangen, handelen, dispensieren en uitgeven op alzulke ordonnantie, by alzulke Tresoriers of Gecommitteerden, als zyn Excell. daar toe stellen en verkiezen zal, uit eenige bequame personen, Hollanders en Zeelanders weezende, mits dat by denzelven Tresoriers of Gecommitteerden, ook voor de generale Staaten, of haare Gedeputeerden van drie maanden tot drie maanden geteekent of verantwoord zal worden, behoudelyk nogtans indien zyn Excell. gelieft als Tresorier of Gecommitteerden ten sine voorsz. eenige allereede in dienste en gelyke zaaken geemployeert, egeene Hollanders of Zeelanders weezende, dat dezelve voor deeze tyd geschiede zonder prejudicie van den Lande in toekomende tyden.

En zal zyn Excell. in alle voorvallende zaaken volkomen magt en vermogen hebben, zonder te hebben of te verwagten der Staaten consent tot laste van den gemeenen Lande, en met verband en op geloof derzelve Landen, te ligten of te vinden de Somme van 20000 guldens eens, by den zelve Lande goed te doen, elx voor zyne quote.

Zyne Excell. zal van wegen den Conink, als Graave van Holland en Zeeland, recht en justitie doen administreren by den Raad van den Hove van Holland, over alle den plaatfen en ingezetenen van Holland, Zeeland en Vriesland,

land, onder den zelve Hove refererende, in allen zaken tot kennis van den zelve Hove staande, zonder nogtans te verleenen eenige provisie, of t'admitteren eenige proceduren jegens d'ordonnantie of resolutie van de Staaten:

En mits dat de zelfde Raad vorder hem zal hebben te voegen na beschreeven rechten, equiteit, mitsgaders alle deugdelyke privilegien en costumen, en in materie van appellatie en executie van haare sententien, na de provisioneele laatste ordonnantie en resolutie van de Staaten.

Des zal zyne Excell. den zelve Raad, allen hoofd Officiers, en andere Officiers van de Justitie (tot collatie van de kamere van de Rekeninge na gewoonte niet staande) stellen en ordonneeren van wegen den Conink als Graave van Holland en Zeeland, te weten, zoo wanneer eenige van de tegenwoordige zal mogen overlyden, of den tyd van eenige officieren geëxpireert zyn, ten waare om redenen, zyne Excell. mitsdien zal mogen doen in byden gevallen, met advys van de Staaten, dewelke zyne Excell. t'allen tyden zullen denomineren drie perfoonen, uit ten welken tot vaceerende Staaten en Officiers respectieve zyn Excell. één zal verordonneeren; mits dat in den voorsz. Raad van Holland altyds twee zullen zyn uit Zeeland, als na ouder herkommen of privilegie van den zelve Lande.

En zullen die van den Raade voornoemt by provisie mogen verleenen alle provisien in materie van gratien, als relief en restitutie, zulx als by den grooten Raade van Mechelen plag gedaan te werden. Item alle beneficien van regten, als beneficien van inventaris, censien, en diergelyken.

Zullen ook by provisie ter eërster instantie kennis hebben van alle questien feudale, mits dat in zulke zaaken by hem zullen zyn den Stadhouder en Raaden van de Leenen van ouds geweest hebbende, en nog tegenwoordig zynde.

By zyne Excell. als by de Overheid zullen mogen werden verleent alle gratien, als remissionen, pardons, respyten, quinquennellen, legitimatien, en diergelyke van wegen den Conink als boven, na behoorlyk advys van d'Officiers en Wethouderen van der plaatsen, of anderen als na ouder gewoonte, van gelyken alle Oëtroyen, beneficien, en prerogativen of privilegien, wel verstaande, dat in 't verleenen van eenige Oëtroyen of Privilegien aan eenige Communiteiten, Steeden en Vlekken 't zelfde gedaan zal werden met Advys van de Staaten, om alle questien voortekomen.

Zyne Excell. zal onder zyne hand en Zegel verleenen de Sauvegarde en Paspoorten, als 't zelfde tot nog toe geusect en gedaan is, zonder dat iemand in Holland, nog Zeeland, wie hy zy, hem zulx zal onderstaan dan by expresse autorisatie van zyne Excell.

Item zyne Excell. zal eligeeren, creëren en vernieuwen ten gewoonlyke tyde, de Magistraten in de Steden, als na ouden Herkommen, Handvesten of Privilegien van den Stee-

den, wel verstaande indien de nood of verze-kerheid mogte vereyfschen eenige afftellinge of vernieuwinge van Officiers, Wethouderen, of Magistraten van de Steden, buiten den gewoonlyken tyd, zal zyne Excell. 't zelve ook mogen doen, met kennis van zaaken, en van 't meerendeel der geene, die de Vroedschap en 't corpus derzelve Steden zyn representerende, als onder prejudicie der Steeden voorsz. Handvesten en Privilegien, die niet te min gehouden zullen worden, en blyven in haaren geheel.

Gelyk zyne Excell. ook handhouden en beschermen zal alle rechten, Privilegien, Geregtigheden, Vrydommen, en loslyke Costumen der Landen, en Steden van Holland en Zeeland onder zyne gehoorzaamheid zynde, in 't gemeen en van elk een byzonder, met verstand, handhoudinge, en protectien van de præminentien, en autoriteit van alle wettelyke Officiers, Magistraten, en Overheid, zonder eenige Steden of Plecken onderhouden te werden eenige andere Collegien of Conistorie, dan met advys, nominatie en instellinge van de Magistraten derzelve Steden, of van de gemeene Staaten.

En aangaande de Religie, zal zyne Excell. admitteren en handhouden d'oëffeninge van de Gereformeerde Euangelise Religie, doende surcheeren en ophouden d'exercitie van de Roomse Religie, constituerende tot vorderinge der voorsz. Gereformeerde Religie drie of vier gequalificeerde Perfoonen, als generale Commissarissen in 't stuk der Religie, dewelke zullen letten op de qualité van de Predikanten en Ministers, mitsgaders op haar behoorlyk onderhoud voorzien, in de Steden met advys van de Magistraten, en ten platten Lande van de Hoofd-Officiers van der Plekke.

Zonder dat Zyne Excell. zal toelaten, dat men iemands geloof of conscientie zal inquireren, of dat iemand ter cause van dien eenige moeyenisse, injurie of letzel aangedaan zal worden, doende vorder by advys van de voornoemde Gecommitteerden, d'oëffeninge der voorsz. Religie aangaande, stelle alzulke goede ordre, als na gelegenheid van der zaaken, en conditien van der Steden ten meesten gerustigheid en commoditeit van de gemeente, zonder verminderinge van Godes eere bevonden zal worden te dienen en te behooren, ook met advys van de Staaten is 't nood.

En zal zyne Excellentie in 't gunt voorsz. is tot zynen Raaden en assistentie verkiezen alzulke gequalificeerde perfoonen, Nederlanders, en 't meerendeel Hollanders en Zeelanders weezende, als zyne Excell. believen zal, zonder advys of denominatie van iemand.

En zullen de Staaten in 't gemeen, ook de Officiers, Magistraten, Schutteryen, en Gemeenten in alle Steden en Vlekken eed doen, Zyne Excell. in de voorsz. zyne Regeeringe, beveelen en ordonnantien boven verhaald, en tot onderhoudinge van dien getrouw, onderdanig en gehoorzaam te wezen.

Als ook by of van wegen Zyne Excell. reciproquelyk gezworen zal worden, in de

voorz. Regeeringe der Landen van Holland en Zeeland, haaren Rechten, Privilegien; Vrydommen en loflyke Costumen in der forme en maniere als boven, by alle mogelyke wegen te beschermen en te bevorderen, jegens alle haare vyanden en wederpartyen, van alle 't welk gemaakt zullen werden Acten solemneelyk gezegelt, en geteckend, alst behoord.

Des zullen de Staaten van Holland voor zoo veele hen aangaat, of met die van Zeeland in 't generaal vorder constitueren van de voornaamste en principaalste van den Lande, eenen gemeenen Land-Raad, tot beleidinge en conservatie van allen anderen des gemeenen Lands zaaken, en Unie derzelver Landen, dewelke na de Ordonnantie, Autorisatie en Instructie henluiden daar af te geven, van wegen den Staaten, met alle officie en dienstwilligheid, Zyne Excell. ook zullen assisteren na haarvermogen met raad en daad, daar toe in 't geheel of deel by Zyne Excell. vermaant zynde, en zal niettemin Zyne Excell. de Staaten doen vergaderen en beschryven, als hem goeddunken zal in 't particulier of generaal.

In alle 't welke hebben de voornocnde Staaten, voor zoo veel hen aangaat, belooft en hen verbonden, belooven en verbinden hen by dezen; Zyne Excell. onderdaniglyk te gehoorzamen, en na haar vermogen te doen gehoorzamen, t'allen tyden, des bevel en ordonnantie van Zyne Excell. hebbende.

Gedaan tot Dordrecht by de Ridderchap, Edelen, groote en kleine Steden van Holland, Staats-gewys vergadert zynde den 11. July 1575. en t'oirkonden dezen met gemeenen Zegele van den Lande, en t'haren ernstelyke verzoeke, metten Zegele der Stede Dordrecht bevestigt. En was bezegelt mette Zegelen der Staaten, en van de Stad Dordrecht. Onderstond nog geschreven, Ten beveele en uitten naame van de Ridderchap, Edelen en Steeden van Holland boven vernelt, onderteekend *P. Buys*; Onderstond geschreven, in kennisse van ons ondertekent.

C. DE RECHTERE.

T W E E D E T I T U L.

Behelsende verscheide Ceremonieele Wetten en Observantien.

1.

Resolutie van de Staaten van Holland op de solemneele gelegentheid van de receptie van den Koning van Groot Brittannien op den Boodem van Holland. Den 24. Mey 1660.

De Raadpensionaris heeft ter Vergaderinge gerapporteert, dat by Gedeputeerden van Haar Hoog Mog. voor derzelver advis was verstaan, en huden by rapport zoude worden ingebragt, dat Haar Hoog Mog. en Corps den Koning van Groot-Brittannien zouden behooren te gemoet te treden tot aan deeze zyde van Delft, en dat Haar Edele Groot Mog. Zyne Majesteit en Corps zouden moogen ontmoeten tot in of aan zyn Jagt aan de andere zyde van Delft voorz., en in de Karosse placeren, ook voorts herwaards geleiden, volgens en in conformité van het gunt op den 16 dezes ter Generaliteit by onderlinge communicatie goedgevonden is; dog dat Haar Hoog Mog. haar Compliment aan deze zyde van Delft op de ontmoetinge als boven aan Zyne Majesteit afgeleid hebbende, met haare Karossen immediatelyk zouden volgen de Karosse daarin den Hoogstgemelden Koning geplaccert zoude weezen, en zulks haar postceeren tuschen den Koning en het Lichaam van Haar Edele Groot Mog.

Waarop zynde gedelibereert, en daar jegens verscheiden consideratien gmoveert weezende, reflexie hebbende op de eere en de hoogheid

van deeze Provincie, is na rype overweging van het gunt daar omtrent in consideratie was komende, goedgevonden en verstaan, dat van weegen Haar Edele Groot Mog. ter Generaliteit alle mogelyke devoiren aangewend, en alle goede directie bygebragt zal worden, ten einde de voorz. receptie en het geley van Zyne Majesteit geschiedende, en als van de Grenzen van deeze Provincie begonnen wezende op den naame van Haar Edele Groot Mog. als Souverain van het Territoir, by niemand anders, en namentlyk meede niet by Haar Hoog Mog. het zy en Corps, het zy door Gedeputeerden geassisteert mooge werden, immers en in allen gevalle dat de Vergaderinge van Haar Hoog Mog. op de grond, en in de Souverainiteit van Haar Edele Groot Mog. eigentlyk niet bevoegt was, om voor het Lichaam van Haar Edele Groot Mog. rang te houden; dog onaangezien dienthalven in voorleeden tyden verscheiden exempelen tot prejuditie van deeze Vergaderinge waaren gepasseert, dat overzulks de debatten en contentien, die het voorz. Point ter Generaliteit directelyk in deliberatie koomende, onfeilbaaryk te gemoet gezien worden, zoo veel doone-lyk